

2015

“KNUDSØSKOLEN”

LOKALHISTORISK KALENDER

Kalenderen er udgivet af Ry Lokalarkiv

Forsidebillede:

Knudsøskolen, Tulstrupvej 30

Knudsøskolen blev bygget som centralskole og afløser for egnens fire små landsbyskoler: Alling, Tørring, Vennely og Jaungyde.

Skolen blev bygget fra 1961 til 1963. I 1962 var byggeriet så langt fremskredet, at skolen kunne tages i brug. Selve indvielsen af skolen fandt sted i 1963.

Fotografiet af Knudsøskolen er formentlig fra cirka 1995.

STØTTEFORENINGEN FOR

Ry Lokalarkiv

————— Gudrunsvvej 1 . 8680 Ry . Tlf. 8794 2887 —————

ljp@skanderborghistoriskearkiv.dk

Foreningens formål er at støtte Lokalarkivets arbejde gennem indsamling af arkivalier, udklip, billeder, film og andet materiale af interesse for det lokalhistoriske arbejde i arkivets område. Desuden er der udadvendte aktiviteter såsom ture, foredrag og udstillinger m.m. der udbreder kendskabet til den lokale historie.

Støtteforeningen udgiver hvert år i samarbejde med Lokalarkivet denne kalender.

Henvendelse vedr. medlemskab sendes til bestyrelsen:

mail@ryarkiv.dk eller Søren Chr. Sørensen, tlf. 8689 1976, alling@pc.dk

På foreningens hjemmeside www.ryarkiv.dk viser vi bl.a. billeder vi mangler oplysninger om.

Husk at kontakte Lokalarkivet inden du kasserer gamle billeder, film, papirer, protokoller m.v. af lokal interesse.

Lokalarkivets åbningstider:

Mandag: 10:00 - 12:00

Tirsdag: 14:00 - 16:00

www.ryarkiv.dk

Billeder beskyttet af ophavsret

Trods omhyggelig behandling af det benyttede billedmateriale kan vi have benyttet fotos, som uden vort vidende er beskyttet af ophavsret. Skulle dette være tilfældet, vil vi være glade for at få en henvendelse.

Skolevæsenet i Alling-Tulstrup Kommune

Den første skole var Frederik d. 4's rytterskole i Skovsrod fra 1721. Skoledistriktet omfattede Tulstrup, Jaungyde, Alling, Bomholt, Skovsrod, Kielsgård, Flensted, Kalbygård, Ersholt og Låsby. Nogle børn havde langt til skole.

Beboerne i Jaungyde klagede til amtmanden over den lange skolevej til Skovsrod, og de fik lov til at indrette skole i det gamle hyrdehus i Jaungyde.

Tørring skole blev bygget i 1834, da rytterskolen var faldefærdig. Her skulle børnene fra Alling og Tulstrup gå. Beboerne i Tulstrup klagede over afstanden og ønskede en skole nærmere ved. Man enedes om, at skolen i hyrdehuset skulle flyttes nærmere Tulstrup. I 1860 blev den nye skole i Jaungyde så opført ca. 100 m. nærmere.

Alling skole blev indviet 1878, og endelig blev Jaungyde Markskole taget i brug 1891. Der var nu nemlig kommet en forordning om, hvor langt man kunne forlange at børn måtte gå til skole.

I 1962 samledes alle 4 skoler så i en ny centralskole, Knudsøskolen.

Januar

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1				1	2	3	4
2	5	6	7	8	9	10	11
3	12	13	14	15	16	17	18
4	19	20	21	22	23	24	25
5	26	27	28	29	30	31	

Sparekassen i Tulstrup, Tulstrupvej 71 – ca. 1950

Sparekassen blev stiftet den 21. juni 1871, da 30 garanter indbetalte hver 5 rigsdaler, som skulle stå rentefrit i et år. Et jernskab til indmuring i krostuen blev anskaffet, da kroejer Jørgen Bak var med i bestyrelsen.

Jørgen Bak havde opkøbt en del huse og jord, blandt andet matr. nr. 6. I 1880 solgte han både kro og krogård og flyttede ind i huset lige over for kroen. Sparekassen flyttede med. Ved hans død i 1894 købte sparekassen huset. Enken efter den første formand, lærer Johansen, Jaungyde, fik frit ophold i huset mod, at hun en eftermiddag om ugen måtte rømme sin stue for sparekassen. Efter hende fortsatte skiftende lejere med samme klausul.

En tidligere ejer af Tulstrupgård, Mathiesen, byggede i 1909 et hus til aftægtsbolig ved siden af Sparekassen, men hans kone ville ikke flytte med derop, med mindre han blev sparekassedirektør. Det blev han så. Aftægtsboligen er netop revet ned for at frilægge området foran kirken.

I 1974 blev sparekassen nedlagt. Huset ejes i dag af den nuværende kroejer, Thomas Poulsen, som bor der privat.

Februar

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5							1
6	2	3	4	5	6	7	8
7	9	10	11	12	13	14	15
8	16	17	18	19	20	21	22
9	23	24	25	26	27	28	

Foto: Knud Baunsgaard, Ry lokalarkiv

Træskofamilie på Ny Himmelbjergvej 1, Glarbo – ca. 1935

Træskofremstilling var gennem mange år et udbredt bierhverv rundt omkring på de enkelte gårde i de skovrige egne omkring Gl. Rye. Da produktionen var på sit højeste blev der årligt lavet 180.000 par træsko alene i Gl. Rye Sogn.

Ved siden af træskofremstillingen opstod også de helt specielle udskårne Himmelbjerg-souvenirs, hvoraf Himmelbjergstokken nok er den mest kendte.

I 1898 anlagdes en træskofabrik ved Rye Mølle, og efterhånden ophørte fremstillingen af træsko på de enkelte gårde. Men enkelte steder fortsatte den helt op i 1930'erne.

På billedet ses Johan Kristian Nielsen (1876-1958) med sin hustru Ane Kirstine Marie Nielsen (1887-1963) i færd med at save en kævle til ruller. Rullerne kløvedes til trekanter, som derefter udhuledes til træsko.

Johan arbejdede hele livet med at udskære træ, dels træsko og dels souvenirs, som han solgte i sin bod på Himmelbjerget. Det siges, at han lavede de bedste træsko på egnen, idet han kunne lave dem meget tynde i materialet.

Marts

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9							1
10	2	3	4	5	6	7	8
11	9	10	11	12	13	14	15
12	16	17	18	19	20	21	22
13	23	24	25	26	27	28	29
14	30	31					

Zonen trækker ”Tranen” på hovedvejen ved Låsby - 1947

I 1946 søgte Hjejlebådene efter afløsning for to udrangerede både.

I Kolby Kås på Samsø lå skroget af en tidligere tysk båd, ”Edith”, som blev bygget i Hamborg i 1931 og da hed ”Scholle”. Den sidste del af krigen havde den ligget på bunden af havnen i Hamborg.

Hjejleselskabet købte båden og fik den renoveret på Aarhus Stålskibsværft.

Den 24. april 1947 blev den søsat og samme dag løftet op på en blokvogn for at begynde rejsen mod Silkeborg. Vægten var 20 tons, vejene var i elendig forfatning efter vinteren og hjulene sank i flere steder, bl.a. ved Låsby. Men båden nåede frem til Silkeborg, og efter klargøring og montering af motor var den klar til sæsonen.

I 1971 måtte ”Tranen” atter en tur under vandet. Kraftigt snefald tyngede båden ned, så vandet løb ind gennem det afmonterede udstødningsrør. Den blev hævet dagen efter og sejler stadig turister til Himmelbjerget.

April

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14			1	2	3	4	5
15	6	7	8	9	10	11	12
16	13	14	15	16	17	18	19
17	20	21	22	23	24	25	26
18	27	28	29	30			

Befrielsen i Ry - maj 1945

Om aftenen den 4. maj 1945 lød det fra London: ”I dette øjeblik meddeles det, at de tyske tropper i Holland, Nordvesttyskland og Danmark har overgivet sig.”

Modstandsbevægelsens byleder i Ry, Poul Kastberg Krogh, ringede til kommandanten for de tyske styrker i Ry. Da kommandanten havde modtaget ordren om kapitulation ad sin kommandovej, lovede han at inddrage tyske patruljer og at holde soldaterne inde i deres kvarter.

En tragisk ulykke indtraf dog dagen efter. En tysk vagtpost ved Ry Mølle Bro skød og dræbte en mand, Laust Bæk Petersen, der ville pumpe sin cykel ved broen. Soldaten troede, at pumpen var et våben og skød. Ellers forløb befrielsen nogenlunde fredeligt i Ry.

Modstandsbevægelsen overtog nu opretholdelse af lov og orden og indførte gadepatruljering og bevogtning af vigtige bygninger. 24 personer blev arresteret. Udsækning af spiritus blev forbudt i de første dage.

Først den 15. maj dukkede befrielse op i form af 3 engelske kampvogne, der var på vej til den tyske flyveplads i Gl. Rye. Englænderne blev modtaget med jubel af befolkningen.

Maj

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18					1	2	3
19	4	5	6	7	8	9	10
20	11	12	13	14	15	16	17
21	18	19	20	21	22	23	24
22	25	26	27	28	29	30	31

Snedkeren på Flensted Byvej 36 i Flensted – ca. 1975

Anders Leth Jensen, i daglig tale kaldet Snedkeren, blev født i 1892 og startede i faget i Dallerup i 1907.

Efter militærtjeneste og nogle år som snedkersvend nedsatte han sig som snedker-, tømrer- og glarmester i Flensted, hvor en stor del af tiden gik som hustømrer på godset Kalbygård, der i dag er den nærmeste nabo.

På grund af et brækket ben ophørte Anders i 1969 med forretningen. Herefter var det kun på hobbyplan, snedkervirksomheden fortsatte.

En dag kom savskæreren (Aage Busk) fra Låsby med et stykke moseeg og spurgte, om Anders kunne lave et skab til en flaske og nogle cigarer. Det blev starten til produktionen af skabe, der med tiden også er blevet solgt til udlandet. Senere blev der også lavet madtejner, en oval trækasse med låg og forsynet med buer og nagler.

Juni

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
23	1	2	3	4	5	6	7
24	8	9	10	11	12	13	14
25	15	16	17	18	19	20	21
26	22	23	24	25	26	27	28
27	29	30					

Foto: Georg Lennild

Lysthuset ved pensionatet Ryhave, Enghavevej 15 i Ry – 1924

Ry stationsby var en turistmagnet allerede for 100 år siden. Folk fra hovedstaden fandt med jernbanestrækningers åbning nye muligheder for at tage på landet, og fru Kristine Aaboe Sørensen fra Ryhave annoncerede efter kunder: ”Når De kommer til Ry St. besøg da flittigt Afholdshotellet ”Ryhave”. Flink og proper Betjening.”

Til sommergæsterne var der bygget et hyggeligt lysthus ved bredden af Rye Mølle Sø. Det er her foreviget på en dejlig solskinsdag af en trofast gæst, løjtnant og senere værkfører på Orlogsværftet Georg Lennild, der gennem flere årtier besøgte stedet. Hans kone Bertha står på terrassen foran lysthuset og fileterer en fisk ”i frihånd”. Fiskeri var efter Lennilds fotografiske dokumentation at dømme en yndet beskæftigelse for sommergæsterne.

Ægteparret Lennild anvendte desuden deres ferie på lange spadsere- og sejlture i omegnen, gerne i selskab med lokale bekendtskaber. Således ses Kristine Aaboe Sørensens mand Søren, der drev bogtrykkeri fra adressen, ofte i deres selskab på udflugter, som gik til bl.a. Emborg og Silkeborg.

Juli

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27			1	2	3	4	5
28	6	7	8	9	10	11	12
29	13	14	15	16	17	18	19
30	20	21	22	23	24	25	26
31	27	28	29	30	31		

Randersvej skred ud i Knudsø - 1975

I sommeren 1975 var Århus Amts vejvæsen i gang med at anlægge gang- og cykelstien mellem Ry og Knudhule. Den 26. august var man ved at sikre jordbunden ud mod Knudsø på det sted, hvor Den Hvide Bæk løber ud, da søbredden pludselig gav efter, og en 10 tons tung gravemaskine - heldigvis ubemandet - gled ud i søen sammen med flere hundrede kubikmeter vejmateriale. Randersvej blev øjeblikkelig lukket, og der blev omkørsel via Thorsvej og Knudhulevej. Falck-Zonen trak med stort besvær gravemaskinen op. Man hældte efterfølgende utallige vognlæs sand i vejen, men p.g.a. kildevæld og et underliggende lerlag forsvandt materialet ud i søens 10 m dybe skrænt lige så hurtigt, som det blev hældt i hullet.

I december skred det påfyldte sand igen ud. Det var et mysterium, hvor sandet forsvandt hen. I april året efter skete endnu et skred, men herefter gik det fremad. Efter omtrent et år blev vejen genåbnet. Sandet? Det ligger i dag som en enorm sandbanke i søen ud for Svanevej.

August

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31						1	2
32	3	4	5	6	7	8	9
33	10	11	12	13	14	15	16
34	17	18	19	20	21	22	23
35	24	25	26	27	28	29	30
36	31						

Brandstrupgård, Lundhøjvej 17 ved Svejstrup – ca. 1915

Brandstrupgård var oprindelig en af de betydeligste gårde i Siim.

Dens historie går helt tilbage til år 1554. Fra 1575 til 1686 var den bolig for i alt 4 birkefogeder, og senere fulgte generationer af fæstere, hvor fæstet ofte blev bevaret i familien gennem arv og giftermål.

I 1784 blev gården købt til selveje og flyttet ud til sin nuværende beliggenhed.

Brandstrupgård er gået i arv gennem generationer fra far til søn, og den nuværende ejer, Jørgen Jensen, kan således føre sine forfædres ejerskab af gården tilbage til i hvert fald 1849 således: Jens Jørgensen (1849-1890), Simon Jensen (1890-1926), Jens Jørgen Jensen (1926-1961), Arne Simon J. Jensen (1961-2004), Jørgen Jensen (2004 -).

Billedet viser bl.a. Jens Jørgen Jensen (nr. 9 fra venstre), og yderst til højre hans far, Simon Jensen. Yderst til venstre står Karen Jensen, datter af Simon Jensen. De øvrige er sikkert tjenestefolk.

I dag er driften baseret på markafgrøder, skovdrift og juletræsproduktion.

September

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
36		1	2	3	4	5	6
37	7	8	9	10	11	12	13
38	14	15	16	17	18	19	20
39	21	22	23	24	25	26	27
40	28	29	30				

Udflugt fra Ry til runddyssen i Agri - 1927

Skovrider Otto Weismann og hans kone Marie står på toppen af dyssen, og deres venner poserer nedenfor, alle iklædt udstyr til motorkørsel på datidens støvede veje.

Både Otto Weismann og hans kone havde i perioden 1894-1914 været ansat af den danskfødte Kong Georg I af Grækenland, henholdsvis til opsyn over dennes ejendomsbesiddelser og som leder af det kongelige mejeribrug. De to mødtes under de fremmede himmelstrøg og giftede sig.

Men Otto Weismann var også en nær ven af kongen, og i den rolle tog han sig i 1903 af prominente gæster som komponisten Carl Nielsen og hans kone, billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen.

Grækenland erklærede Det Osmanniske Rige krig i 1912, og da den græske hær rykkede ind i Saloniki, døde Kong Georg I ved et attentat og udåndede i Otto Weismanns arme. Kort tid efter besluttede parret at forlade landet.

Da Otto Weismann kom til Ry, blev han ansat som tilsynsførende over Statens skove i Nordjylland. Parret boede i 1930 på Klostervej 48.

Oktober

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40				1	2	3	4
41	5	6	7	8	9	10	11
42	12	13	14	15	16	17	18
43	19	20	21	22	23	24	25
44	26	27	28	29	30	31	

Rejsestalden i Gl. Rye – ca. 1964

Rejsestalden ved kroen i Gl. Rye er formentlig bygget på foranledning af en forordning udstedt af kong Frederik d. 2. Forordningen påbød amterne at sørge for, at der var overnatningsmulighed med rejsestald for hver mil. Rejsende skulle kunne opstalde og fodre deres dyr, når de rejste rundt til markeder. Det skulle gøres lettere at rejse med hestevogn rundt i Danmark.

Men i takt med den stigende og rivende udvikling i mekaniseringen på transportområdet svandt behovet for rejsestalde betydeligt, idet dyrene ikke længere selv skulle gå til marked, men blev kørt.

Rejsestalden, der var sammenbygget med Gl. Rye Kro, blev overflødig, og omkring 1964 blev den nedrevet. Andre rejsestalde i Danmark led samme skæbne i de år.

På billedet ses vognmand Karl Blochs lastbil, en Ford model. Karl Bloch overtog vognmandsforretningen i 1942 og førte den videre indtil 1980, hvor han afhændede den til Ejvind Andersen, der drev den indtil 2010.

Til venstre bag presenningen skimtes kroen.

November

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44							1
45	2	3	4	5	6	7	8
46	9	10	11	12	13	14	15
47	16	17	18	19	20	21	22
48	23	24	25	26	27	28	29
49	30						

Skærvehuggeren på Rodelundvej ved Gl. Rye - ca. 1932

Dette foto af en vejmand tæt på Gl. Rye med silhouetten af Sankt Søren's Kirke ude i tågerne vækker hos de fleste danskere straks minder om Jeppe Aakjær's populære sang om Jens Vejmand og hans hårde liv i kanten af landevejen.

Før asfaltbelægningen vandt frem, blev landevejene anlagt med skærver, der fasttromledes, hvorefter mellemrummene udfyldtes med dækgrus.

Skærverne fremstilledes i hånden af arbejdere på anlægsstedet. Deres værktøj var en kraftig knækhammer og en stenholder, formet som en stor jernring med høje kanter og med et træskaft, vel både for at holde styr på knusningsprocessen og for at vildfarne splinter ikke skulle gøre skade.

Det var et hårdt, ensformigt og opslidende arbejde. Nogle steder i landet blev skærveknusning helt op i 1950'erne anvist af myndighederne til "elementer", som ikke selv kunne finde et arbejde.

På dette foto er råmaterialet stablet i vejsiden, og vejmanden rykkede så frem igennem stenbunkerne med sit simple arbejdsbord og sin trekantede læskærm.

December

2015

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			

Firgårde ca. 1948

Svinefold på Hemstok Østergård 1913

Det skete:

For 25 år siden - 1990

”Vandrestenen” opstilles på det lille grønne område ved indkørslen til havnen i Ry. Kunstneren Oluf Løvstad, Laven, har skabt figuren. Den store sten er ”vandret” hertil fra Skåne, og på dens top hviler en mindre blok, som symboliserer isen fra istiden. Vandrestenen er doneret til byen af Ry Håndværker- og Borgerforening.

For 50 år siden - 1965

Ry Bridgeklub begynder med regelmæssige kortaftner i oktober 1965 hver mandag på Hotel Ry. Af pladsmangel bliver spillestedet senere flyttet til Sdr. Ege. Bridgeklubben var tidligere en underafdeling af Ry Håndværker- og Borgerforening, men i dag er det en selvstændig forening. Allerede i oktober 1964 foreslår E. Grønborg, at der arrangeres kortaftner med Bridge, for dette initiativ modtager han senere Ry Håndværker- og Borgerforenings Træskopris. (Foto fra klubbens 40 års jubilæum 2005)

For 75 år siden - 1940

Gl. Rye Flyveplads bliver besat af Den tyske Værnemagt straks ved besættelsen. Den 2. maj 1940 bomber Royal Air Force flyvepladsen med spræng- og brandbomber. Flyvepladsen bliver ramt, og der går ild i skoven rundt omkring. Også i Gl. Rye falder der bomber.

Notitsen blev bragt i Silkeborg Avis den 4. maj 1940.

For 100 år siden - 1915

Grundlovsændringen af 5. juni 1915 giver danske kvinder stemmeret og valgbarhed til folke- og landstingsvalg. Begivenheden bliver fejret ved et grundlovsmøde på Himmelbjerget samme år. Ved denne lejlighed bliver Kvindeegen plantet.

Stenene rundt om træet bærer teksten: ”5. juni 1915 – Danske Kvinders Grundlovseg”.